

ΣΤΟΝ ΕΒΡΑΙΟ

Πατέρα, ἢ μητέρα, ὁ γυιὸς κι' ἡ μεγάλη ἀδερφή μιλούσανε στὸ πλαῖνὸ δωμάτιο· μιλούσανε σιγά, νὰ μὴν ἀκούη ἡ ἄρρωστη — ἡ δευτέρα — ποῦ ἦταν ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι της καὶ δὲν κοιμότανε, μόνο κάπου-κάπου ξερόβηχε, βαθειά, κούφια, σὰν ἀπὸ μιὰ σπηλιά, καὶ στὸ τέλος πέταγ' ἓνα φτύμα, χάμου στὰ σανίδια.

— Χάμου ἔφτυσε πάλι!

— Νὰ πάρ' ὁ διάολος!...

— Κεῖνο τὸ βρωμόστομα πειά!...

Μουρμουρίζαν ἀπὸ μέσα οἱ γεροὶ ποῦ ἀγαποῦσαν τὴ ζωὴ τους καὶ φοβοῦντο νὰ μὴν κολλήσουνε χτηκιό.

Ἡ μητέρα σηκωνότανε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό, μισοάνοιγε τὴ θύρα, ἔμπαινε στὴν κάμαρα τῆς ἀρρωστης, τὴν κύτταγε ἀπὸ μακρυνά, τὴ ρώταγε μὴ θέλῃ νερὸ νὰ βρέξῃ τὸ στεγνὸ λαρύγγι της, ποῦ μέσα της εἶχε σβύσει πειὰ ἢ φωνή, τῆς ἔλεγε νὰ σκεπαστῇ. Ἐκείνη, βυθισμένη, ἔκαν' ἓνα ὄχι μὲ τὸ ξεραγκιανὸ καὶ κατακίτρινο, σὰν κερένιο, χέρι της, μ' ἓνα νόημα ἀπελπισμένου ποῦ ὅλα τὰ βαρέθηκε, κι' ἡ μάννα γύριζε πάλι στοὺς ἄλλους, κι' ἔκλεινε καλὰ τὴ θύρα.

Ἡ Ἀννέττα πέθαινε σιγά-σιγά, μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, ὅπως πεθαίνουνε τὰ νέα κορμιά, ἀπὸ τὴν κακούργα ἀρρώστεια, κι' ὁ χάρος χαίρεται νὰ τὰ βασανίξῃ πρὶν τὰ πάρη. Ἐνα χρόνον ἦταν κατάκοιτη· δυὸ ἀδέρφια της εἶχανε πεθάνει ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρρώστεια· τώρα ἦταν ἡ σειρά της· ὕστερα, θεὸς φυλάξοι, θαρχόταν καὶ τῶν ἄλλων ἡ σειρά. Κι' ὅσο μπορούσαν ἐφυλάγοντο. Ὁ μικρότερος κι' ἡ πεῖδ μεγάλη ποτὲ δὲν μπαίνανε στὴν ἀρρωστη· γι' αὐτοὺς εἶχε πειὰ πεθάνει. Ἐκείνη τῶνοιωθε πῶς τὴν περιφρονούσανε καὶ ποτὲ δὲ ρωτοῦσε γιὰ κανένα. Οὔτε γύρευε τίποτα, οὔτε ἤθελε νὰ τὴν περιποιῶνται. Μὲ τὸ στανειὸ ἄπλωνε κι' ἔπαιρνε τὸ φλυτζάνι μὲ τὸ γάλα — ἓνα σπασμένο μεγάλο φλυτζάνι δίχως χέρι, ποῦ τὸ εἶχαν γιὰ τὴν ἀρρωστη — ἀπὸ τὴν καρέκλα ποῦ ἦταν δίπλα στὸ προσκέφαλό της. Τὴν εἶχαν ἀφήσει στὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, γιὰ νὰ μὴν πᾶνε κοντά της. Τὸ κρεβάτι της ἦτανε παληό, μὲ στραβά πόδια, κεῖνο τὸ ἴδιο ποῦ

εἶχανε πεθάνει καὶ τ' ἄλλα δυὸ παιδιὰ. Ἐκεῖτετο ἀπάνου σ' ἓνα ἀχνυρόστρωμα ξεκοιλιασμένο καὶ βουλιαγμένο στὴ μέση, δίχως σεντόνι ἀπὸ κάτου, καὶ γιὰ σκέπασμα εἶχε ἓνα κουρελιασμένο παληοτραπεζομάντηλο, μῆνες ἀπλυτο, μανριδερό ἀπὸ τὴ βρώμα. Τὸ κεφάλι της, μὲ τὰ πεταμένα κόκκαλα καὶ τὰ ἀχτένιστα μαλλιά ἀκουμπούσε σ' ἓνα ἄντυτο προσκέφαλο γεμισμένο ἀπὸ κουρέλια καὶ λερωμένο ἀπὸ τὴ λύγδα τῶν μαλλιών. Ἔτσι ξαπλωμένη, μὲ ἓνα χιλιομπαλωμένο νυχτικό, ξεσκισμένο στοὺς ἀγκῶνες καὶ στὰ στήθια, ἀπάνου στὸ παληοκρεββάτο, φαίνονταν ἡ Ἀννέττα σὰν ἓνας μεγάλος σωρὸς ἀπὸ κουρέλια, μαζεμένος σὲ μιὰν ἄκρη, ἑτοιμος γιὰ πέταμα.

Κι' ἐνῶ ἡ ἄρρωστη, μὲ τὸ μάτι στηλωμένο στὸ παράθυρο, ὅπου ἔμπαινε τὸ τελευταῖο γλωμὸ φῶς τῆς συννεφιασμένης φθινοπωρινῆς ἡμέρας, περιέμενε μὲ μιὰν ἀδύνατη ἐλπίδα, νὰ ξημερώσῃ ἡ ἄλλη μέρα, ἴσως γεῖνῃ πεῖο καλὰ, ἴσως ἀνοίξῃ ὁ λαιμός της, ἴσως λιγοστέψῃ ὁ βῆχας, στὸ πλαῖνὸ δωμάτιο, τὰ λέγανε οἱ ἄλλοι, σιγανά, σὰν κλέφτικα :

— Δὲν τὸ ἀναπαύει πειὰ ὁ θεός, νὰ ἡσυχάσῃ...

— Ἐ... κι' αὐτὸ θὰ γεῖνῃ... Λίγη ὑπομονή...

— Μὰς φάγανε πειὰ τὰ ἔξοδα. Σὰν πόσα νὰ εἶνε τώρα τοῦ γιαιτροῦ; ἔλεγε ἡ μητέρα.

— Μά... πέρασαν τὶς διακόσιες πενήντα... ἔλεγε ὁ πατέρας ἀναστενάζοντας.

— Ὅρίστε!... Καὶ τοῦ φαρμακοποιοῦ;

— Καμμιά ἔξηνταριά...

— Μ' αὐτὰ ποῦ τοῦχεις δώσει ἀπέναντι;

— Μπά! Ἦταν ὀγδονταπέντε.

— Καὶ τοῦ γαλατὰ κάπου εἴκοσι, εἴκοσι πέντε δραχμές...

— Πότε μαζευτήκανε πάλι;

— Ἀμ ἀπὸ πότε ἔχεις νὰ τὸν πληρώσῃς; ἀπὸ τὸ δεκαπεντάγουστο; τὸ ξέχασες;

Ἡ μεγάλη κόρη εἶπε, ἀφήνοντας τὸ ράψιμο:

— Δὲν βλέπεις ποῦ δὲ μπορῶ νὰ κάνω ἓνα φουστάνι, ἓνα χρὸνο τώρα καὶ κάθουμαι κλεισμένη.

— Ἀμ ἐγὼ ἔχω κατέλλο; ἔχω παπούτσια; πετάχθηκε ὁ γυιὸς. Κατέβασαν τὰ κεφάλια τους.

— Ἐ! λίγη ὑπομονὴ ἀκόμη; τί νὰ κάνουμε; τί μποροῦμε νὰ κάνουμε; γραφτὸ μας ἦταν κι' αὐτό; εἶπε ὁ πατέρας.

Κοῦνησαν τὰ κεφάλια τους μὲ φύρκα. Ὁ γυιὸς ἀναστενάξε ἀνυπόμονα ἡ ἀδερφή ἔσκυψε πάλι στὸ ραψιμὸ της μὲ σουφρωμένα φρύδια ἡ μητέρα κύτταξ' ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα.

Ἐνα βογγητὸ εἶχε βγῆ ἀπὸ τὴν ἄρρωστη, κι' ἓνα βήξιμο παράξενο, δύσκολο, διαρκές, σὰν νὰ πνιγότανε σὲ φλέγματα. Ὑστερα, ἀπότομα, σωπάσαν ὅλα.

Ἡ μητέρα μισοάνοιξε τὴ θύρα.

— Κλείσε, κλείσε! Φωνάξανε οἱ ἄλλοι βιαστικά.

Μπήκε μέσα στὴν ἀρρωστη. Σὲ λίγο ἔρχεται, βιαστικά, μὲ μιὰ λάμπρι στὰ μάτια.

— Ζωὴ σὲ λόγου μας· τελείωσε! εἶπε σιγανά.

Ὁ γυιὸς κι' ἡ ἀδερφή του σηκώθηκαν ἀπάνου κι' οἱ δυὸ μαζί.

— Πάει; ρώτησαν μὲ μεγάλη περιέργεια.

— Πάει.

— Ἐ! γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ! εἶπε ὁ πατέρας, κι' ἐσηκώθηκε κι' αὐτὸς κάνοντας τὸ σταυρό του.

Ἡ μητέρα τριγύρισε λίγες στιγμὲς μέσα στοῦ δωμάτιο δίχως νὰ ξέρη τί νὰ κάνῃ. Τὰ παιδιὰ κυτάχθηκαν.

— Τώρα;

— Ἐ! τώρα, ἡσυχία καὶ... θάρος.

Μαζεύθηκαν στὴ θύρα καὶ μὲ τεντωμένους λαιμούς, κύτταζαν μέσα στοῦ νεκροθάλαμο, ὅπου ἡ πεθαιμμένη, περὶ μαυροκίτρινη ἀκόμα, μὲ τὰ χέρια συμμαζεμένα στὰ στήθια τῆς ἀπάνου, κουλουρισμένη μέσα στὰ κουρέλια τῆς, εἶχε μείνει, μὲ μάτια βαθουλά, μισόκλειστα, σὰ νυσταγμένα, ἀπάνου στὴν τελευταίαν ἀγωνία τῆς νὰ πάρῃ ἀέρα, ποῦ πνιγότανε.

Μιὰ νεκροφόρα καὶ δυὸ-τρία ἀμάξια πῆγανε τὸ πρωῒ τὴν πεθαιμμένη στὸν τάφο.

Τὴν ἀλλ' ἡμέρα στὴ σάλα, ἡ μητέρα κι' ἡ ἀδερφή, μαυροφόρες, ἀκούγανε ἀμίλητες, συλλογισμένες, μὲ τὸ μαντήλι στὸ χέρι, τὰ λόγια τῆς παρηγοριάς ποῦ τοὺς λέγαν ἡ γειτόνισσες.

Ἡ κάμαρα τῆς πεθαιμμένης ἦτανε θεόκλειστη. Μέσα, ὁ πατέρας κι' ὁ ἀδερφός, ἐστέκοντο ἀπὸ πανοῦ ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο, ποῦ τὸν εἶχαν φωνάξει νὰ πάρῃ ὅ,τι ἦτανε τῆς Ἀννέτας. Ὁ Ἑβραῖος ἦτανε γονατισμένος μπροστὰ σ' ἕνα μπαούλο ἀνοιχτὸ κι' ἕνα-ἕνα ἔβγαζ' ἀπὸ μέσα ὅ,τι εἶχε: ἕνα φουστάνι διπλωμένο, μιὰ ἄσπρη, μπλουζα κεντημένη, ἕνα κουτὶ μὲ νταντελλές, ἕνα ἄλλο μὲ χτενάκια, φουρκέττες, βέλο, ἕνα κουτάκι μὲ πούντρα, ἕνα ἀσπρόρρουχο, ἄλλο ἀσπρόρρουχο, ἄλλο, ὀμορφοσιδερωμένα καὶ διπλωμένα, μιὰ τριανταφυλλιά πλατειὰ κορδέλλα, ἕνα μισοφόρι, ἕνα μάλλινο πλεκτὸ σαλάκι κρέμ, ὕστερα ἕνα παλῆθ καπέλλο ψάθινο μὲ ξεθωριασμένα τριαντάφυλλα, φορεμένο ὡς τρία καλοκαίρια, ἕνα μπουκαλάκι μυρωδιά, ἄλλο μπουκαλάκι, ὅ,τι εἶχε βάλει μόνῃ τῆς ἡ ἀρρωστη, τὴν τελευταία φορὰ ποῦ σιγύρισε τὰ μπαουλάκι τῆς, κι' ὕστερα ἔπεσε γιὰ πάντα.

Ὁ Ἑβραῖος ἔβγαζ' ἕνα-ἕνα πράμμα, μὲ προσοχή, τὸ κύτταζε καλά, τῶθαζε κατὰ μέρος, δίχως νὰ πετάξῃ τίποτα. Ὑστερα τὰ ξανάβαλε πάλι ὅλα στοῦ σεντούκι, σηκώθηκε καὶ εἶπε:

— Τί ἄλλο εἶναι;

— Νά, ὅλα αὐτὰ ποῦ βλέπεις, λέει ὁ ἀδερφός.

Καὶ τοῦδειξε τὸ κρεββάτι μὲ τὰ σανίδια καὶ τὸ στρώμα, τὸ τραπεζάκι μὲ τὸν καθρέφτη, τὸ περιτυλιγμένο μ' ἓνα ξεθωριασμένο τοῦλι οὐρανί, ποῦ τὸ εἶχε τουαλέττα της, κάτι κάδρα κεντημένα ἐργόχειρά της, ἓνα παληὸ χαλάκι, μιὰ παληὰ καρέκλα, τὸ ποτήρι, τὸ καμινέτο καὶ τὰ μπουκάλια μὲ τὰ γιατρικά, ποῦ εἶχαν ἀπομείνει στὸ σανίδι τοῦ παραθύρου, τὰ μπερντεδάκια τῶν τζαμιῶν καὶ τὴν ξυλένια κορνίζα τῆς κουρτίνας.

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ μπῆκε ἡ μεγάλη ἀδερφή ἀπὸ τῇ μέσα πόρτα καὶ φώναξε:

— Κι' αὐτό! κι' αὐτό!

Βαστοῦσε ἓνα μπρούτζινο μενταλιὸν τῆς πεθαμμένης ποῦ εἶχε μέσα μιὰ μικρὴ φωτογραφία τῆς πειὸ ἀγαπημένης ἀδερφῆς της.

(1916)

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

Ἐκτίμησις μουσικοῦ ταλάντου

Ὁ Τενόρος (προσκληθεὶς τιμητικῶς εἰς τὴν ἐσπερίδα τῆς ὀμφιλοῦτον Κυρίας Τρεχαντήρη). — Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία μου, θὰ ἤθελα νὰ σᾶς τραγουδήσω τὴ σερενάτα τοῦ Barbieri, ἀλλὰ εἶμαι τόσο βραχνὸς ἀπόψε...

Ἡ Κα Τρεχαντήρη. — Δὲν πειράζει... ἀφοῦ δὲν μπορεῖτε νὰ μᾶς τραγουδήσετε, κάμετέ μας ἄλλο τίποτε νὰ περάσῃ ἡ ὥρα...